

Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset

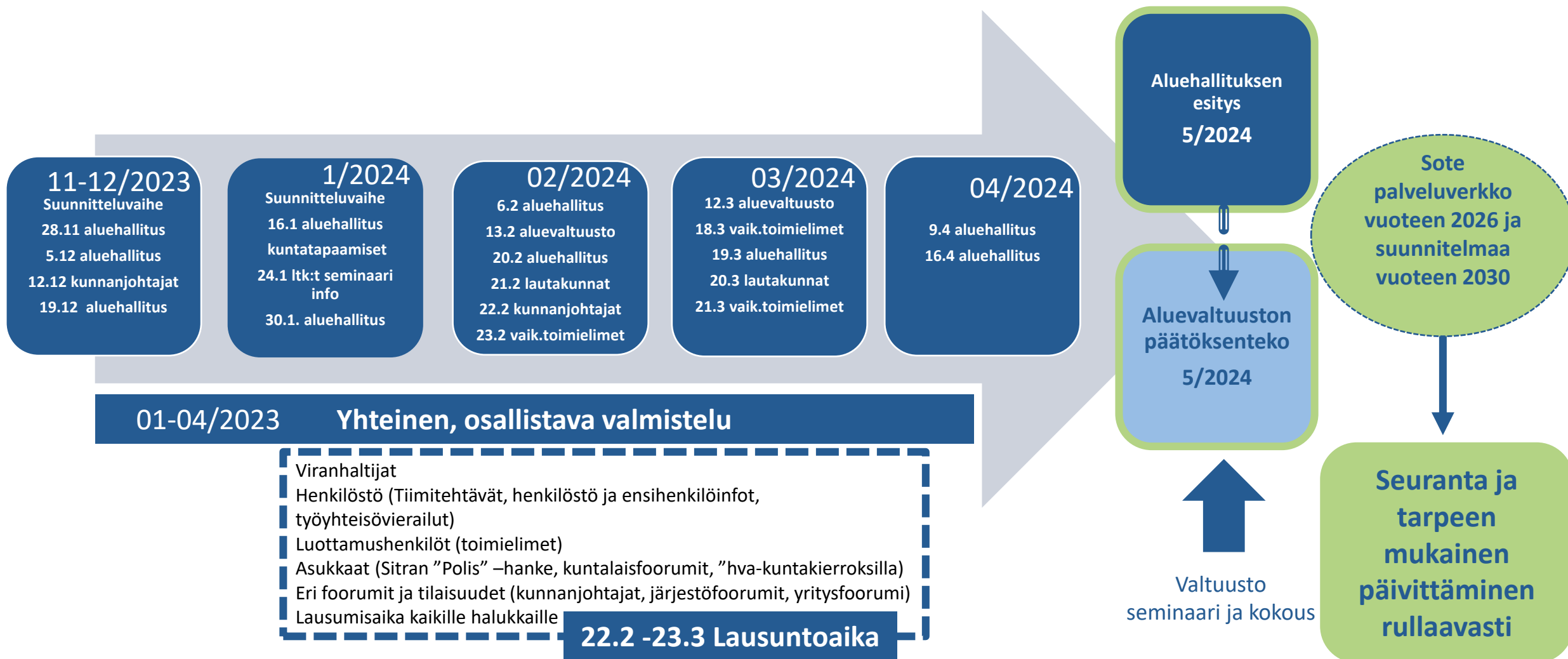
Järjestämislinjausten mukainen sote-palveluverkko

20.2.2024 Aluehallitus

Sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkko

Kati Kallimo

Sosiaali- ja terveystaluiden palveluverkkotyön projektin eteneminen

Sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkko

- Aluehallitus käynnisti sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkkotyön kokouksessaan 7.11.2023
 - [Sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkkotyö käynnistymässä | Keski-Suomen hyvinvointialue \(hyvaks.fi\)](#)
 - [Aluehallitus käynnisti sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkkotyön | Keski-Suomen hyvinvointialue \(hyvaks.fi\)](#)
- Suunnitteluvaiheen keskustelua aluehallituksessa 28.11.2023 ja 5.11.2023 sekä 19.12.2023
- Hyvinvointialuejohtajan ohjaus 16.1.2024
- Palveluverkkotyön lausuntomateriaalin sisällöllinen valmistelu, aluehallituksessa 30.1.2024 ja 6.2.2024

Sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkko

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislinjausten mukainen palveluverkko
 - Sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisen linjaukset muodostavat sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkon periaatteet, jotka on valtuustotasolla määritetty
 - Hyvinvointialueen ensimmäinen palveluverkkotyö, joka luo pohjan ja sanoittaa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden palveluverkon ja palveluverkkotyön ensimmäistä kertaa. Palveluverkko on säännöllisesti tarkastelussa aina tarpeen mukaan, ns. rullaavapalveluverkko.
 - Kuntien ja hyvinvointialueiden välinen vuokra-asetus vuosille 2023 -2026 (3+1 vuotta)
- Palveluverkkotyölle on perustettu omat verkkosivut
 - [Palveluverkko | Keski-Suomen hyvinvointialue \(hyvaks.fi\)](https://hyvaks.fi)

Hyvinvointialuejohtajan tavoite palveluverkkotyölle (HVA johtaja 16.1.2024 AH)

- Ehdotus palveluverkosta päätöksentekoa varten talouden reunaehdot ja valtioneuvoston ohjaus huomioiden
 - Nykytila
 - Tavoitetila 2030
 - Kuvaus toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista ja vaikutusarvioista aikataulutettuna vuosille 2024-2030
- Erityisesti huomioitavaa
 - Yli puolet tiloista siirtyi hyvinvointialueelle 3+1 vuotta määräaikaisilla sopimuksilla niin, että päätös tilojen vuokrasopimusten jatkamisesta ja niiden irtisanomisesta pitää tehdä 2024 loppuun mennessä
 - Sote-tiloista 58 % on tyydyttävässä kunnossa tai ne ovat tekniseltä kunnoltaan vanhentuneita ja/tai toiminnallisesti heikkoja (kuntoluokat 4-9)
 - Tilojen mahdollinen yhteiskäyttö (sote/pela/konserni)

Talouden reunaehdot (HVA johtaja 16.1.2024 AH)

- Kokonaisuuden taustalla hyvinvointialueen noin 100 M€:n alijäämä
- Vuodelle 2024 kohdennetut tuottavuusohjelman toimenpiteet + muut sopeuttamistoimenpiteet 47 M€
- Talousarviossa tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet, jotka suoraan kohdentuvat palveluverkkotyöhön
 - Palvelukanavien ja palveluverkoston tavoitteellinen uudistaminen, kustannushyötyjen potentiaali 2023-2026 = 14-32 M€
 - 2024 tavoitteet (talousarvio) = 6,1 M€
 - Palvelutuotannon uudelleenjärjestelyt, palvelun laajuuden / palvelutason tarkistaminen = 5 612 000 €
 - Tilankäytön tehostaminen ja vajaakäyttöasteen vähentäminen = 500 000 €

Tilaselvityksen loppuraportti / johtopäätökset (HVA johtaja 16.1.2024 AH)

- Tiloja yhteensä noin 500 000 m², siitä SOTEn tiloja 406 000 m²
- **SOTE –tilojen vuosivuokra on 58 655 220 €**
 - **Investointitarpeet 2024-2030 = 117 M€**
 - Jos tilojen määrä säilyy nykyisellään, vuokrat nousevat 78,3 M€:oon vuoteen 2030 mennessä (nousua 19 M€, 33 %)
 - Jos määrää vähennetään 10 %, vuokrat nousevat noin 15 %
 - Jos määrää vähennetään 15 %, vuokrat nousevat noin 9 %
 - **Jos määrää vähennetään 23 %, vuokrat pysyvät nykytasolla**
- Arvioinnin perusteella keskeisistä Sote-tiloista
 - noin 97 000 m² (36 %) on hyvässä kunnossa, kuntoluokka 1
 - noin 15 000 m² (6 %) on hyvässä / tyydyttävässä kunnossa, kuntoluokka 2
 - 101 000 m² (37 %) on tyydyttävässä kunnossa, kuntoluokka 4
 - **noin 54 000 m² (21 %) tiloista sai kuntoluokan 6 tai 9. Nämä tilat ovat tekniseltä kunnoltaan vanhentuneita ja/tai toiminnallisesti heikkoja.**

Valtioneuvoston ohjaus (kirje 22.11.2023) (HVA johtaja 16.1.2024 AH)

- **Uudistuminen on välttämätöntä**, jotta palvelut voidaan turvata työvoiman saatavuuden ja julkisen talouden heikentyneessä tilanteessa
- Muutosohjelmien läpivienti on välttämätöntä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi
- Palvelurakennetta ja henkilöstön työnjakoja on syytä muuttaa niin, että palvelut kyetään järjestämään tosiasiallisesti saatavilla olevalla henkilöstöllä
- Palveluverkkoa koskevat ratkaisut on arvioitava hyvinvointialuekohtaisesti
- **Näkökulman tulee olla uudistava ja asukkaiden tarpeesta lähtevä**
- On tunnistettava asukkaiden tarpeet ja arvioitava kehitettävät keinot, joilla palvelut voidaan toteuttaa kaikkein kustannustehokkaimmin ja käytettävissä olevalla työvoimalla
- **Onkin syytä löytää ratkaisut, joilla asukkaille voidaan turvata palvelujen saanti ja myös kokemus turvallisuudesta uudessa tilanteessa samalla, kun ns. seinistä on käytännössä pakko säästää**
- Erityisen vaativien palvelujen osalta hyvinvointialueiden on lisättävä keskinäistä yhteistyötä ja lisättävä yhteistyöalueen sisäistä ja välistä työnjakoa

Palveluverkkotyössä palveluverkkomääritelmän mukaiset palvelut kuvataan vaihtoehtojen kautta ja muista palveluista on yksi kuvaus

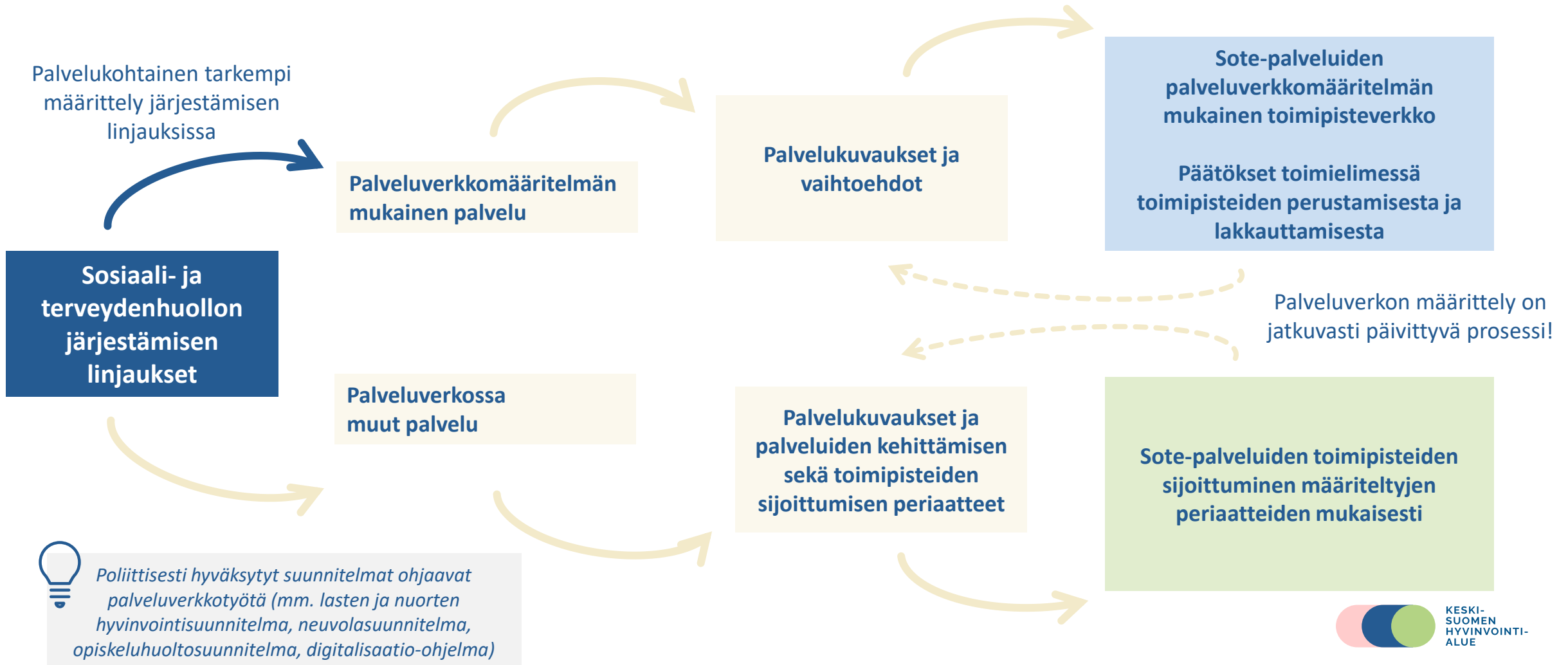
Palveluverkkomääritelmän mukainen palvelu

- **Sote-asemapalvelut**
 - Avosairaanhoidon vastaanotot
 - Kuntoutus
 - Mielenterveys- ja päihdepalvelut
 - Aikuisten sosiaalipalvelut
- **Alueellinen osastotoiminta**
- **Ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen**
- **Ikääntyneiden päivätoiminta (päivätoiminta/seniorikeskukset)**
- **Perhekeskukset**

Muu palvelu

- **Lasten, nuorten ja perheiden palvelut**
 - Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja perheneuvola
 - Lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelut
 - Nuorisokodit ja perhetukikoti sekä laitosten avotyö
 - Perheiden varhaisen tuen palvelut:
 - Palvelutarpeen arviointi, lapsiperheiden sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, tukiperhetoiminta
 - Perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu, tukihenkilötoiminta
 - Perheoikeudelliset palvelut
 - Äitiys- ja lastenneuvola
 - Opiskeluhuollon palvelut (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, koulukuraattorit ja -psykologit)
- **Sairaalapalvelut**
 - Erikoissairaanhoidon palvelut
- **Terveyspalveluja**
 - Suun terveydenhuolto
 - **Sosiaalipalvelut**
 - Sosiaali- ja kriisipäivystys
 - Vammaispalvelun asumispalvelut
 - Vammaispalvelun sosiaalityö ja palveluohjaus
 - **Koti- ja asumispalvelut**
 - Vammaisten päivä- ja työtoiminta
 - Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut
 - Kuntouttava työtoiminta, sosiaalihuoltolain mukainen päivä- ja työtoiminta
 - Kotihoito 24/7
 - Turvapalvelut
 - Ikääntyneiden muut asumispalvelut
 - Koti- ja asumispalveluiden keskitetty asiakas- ja palveluohjaus

SOTE-palveluverkko määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjausten mukaisesti

Sosiaali- ja terveystalvaeluiden palveluverkkotyötä ohjaavia tekijöitä, eli mihin mm. perustuu palvelukuvaukset ja palveluverkkomallit

- HVA strategia
- HVA sosiaali- ja terveystalvaeluiden järjestämisenlinjaukset
- Hyvinvointialuejohtajan ohjaus palveluverkkotyölle (16.1.2024)
- Hyvinvointialuetaoinen tarkastelu
- Palveluiden palvelukuvaukset: Toiminnan uudistuminen, mahdollistaa uusien toimintamallien käyttöönoton -> palveluverkkotyön kautta myös yhteistyön ja integraation vahvistaminen
- Talous
- Tilojen toiminnallisuus ja tekninen kunto
- Jämsän Terveystalv Oy laajan ulkoistussopimuksen päättymisen 31.8.2025
- Henkilöstön riittävyys ja saatavuus
- Arvioitu palvelutarve mm. alueen väestö- ja ikärakennetkehitys
- Palveluiden saavutettavuus
- Palveluiden turvaaminen ja saatavuus
 - Toiminnan turvaaminen, resurssimäärän riittävyys, osaamisen turvaaminen palveluissa
 - Alueen asukkaiden palvelutarpeeseen vastaaminen monikanavaisesti ja vaikuttavasti

Palveluverkko muodostuu palvelukanavista

PALVELUKANAVAT	KUVAUS		
<p>KIVIJALKA</p> <p><i>Laaja palveluvalikoima</i></p>	<p>Palvelu ja ammattilainen toimipisteessä, minne asiakas saapuu</p> <p>Esim. sote -asema</p>		
<p>LIKKUVAT</p> <p><i>Lähipalvelut myös pienemmille alueille</i></p>	<p>LIKKUVAT PALVELUT: Palveluun tarvittava välineistö ja ammattilainen liikkuvat alueelle, jossa kyseisen palvelun tuottamiselle ei ole tiloja</p> <p>Esim. "sote-auto"</p>	<p>JALKAUTUVAT PALVELUT: Ammattilainen jalkautuu sellaiseen toimipisteeseen, missä kyseistä palvelua ei kiinteästi tuoteta tai toimipiste on useamman toiminnan/palvelun käytössä</p> <p>Esim. erikoissairaanhoidon palvelut</p>	<p>KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT: Palveluun tarvittava välineistö ja ammattilainen liikkuvat yksittäisen asiakkaan kotiin tuottamaan palvelun</p> <p>Esim. kotisairaanhoido</p>
<p>SÄHKÖISET</p> <p><i>Palveluiden saatavuuden tehostaminen</i></p>	<p>ASIAKAS KOTONA: Asiakas saa palvelua kotonaan sähköisten kanavien kautta. Huomioitava mahdollinen avustajan tarve palvelun käyttöön</p> <p>Esim. etävastaanotto kotona</p> <p>ASIAKAS TOIMIPISTEELLÄ: Asiakas tulee jollekin toimipisteelle (ei välttämättä sote –toiminnan toimipiste), josta hänelle mahdollistetaan sähköisten kanavien käyttö, jos esimerkiksi asiakkaalla ei kotona ole tarvittavaa laitteistoa. Huomioitava mahdollinen avustajan tarve palvelun käyttöön</p> <p>Esim. etävastaanotto sosiaalitoiminnan tiloista</p>		

Sote-palveluverkon käsitteet

Käsite	Määritelmä
Palveluverkko	Sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelukanavat, joihin kuuluvat muun muassa palvelutuotannon toimipisteet, sähköiset palvelut, liikkuvat palvelut ja asiakkaille kotiin vietävät palvelut
Lähipalvelu	Palvelu, jota annetaan asiakkaan päivittäisessä elinympäristössä tai tarjotaan asiakkaille helposti saavutettavana sähköisenä palveluna
Sähköinen asiointi (digipalvelut)	Sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön ja asiakkaan tai potilaan tai tarvittaessa tämän edustajan välinen vuorovaikutustilanne ilman lähikontaktia
Toimipiste	Fyysinen paikka, johon toimintayksikön toiminnot tai osa toiminnoista on sijoitettu, esimerkiksi sosiaaliasema, terveysasema tai paloasema
Liikkuvat palvelut	Eri tavoin alueella liikkuvia tai liikuteltavia toimipisteitä, joissa palveluja tarjotaan
Kotiin vietävät palvelut	Palvelut jotka viedään fyysisesti alueen asukkaiden kotiin
Tilaverkko	Kokonaisuus, joka sisältää toimipaikkojen/tilojen teknisen ja toiminnallisen kunnon, tilavuokrasopimukset ja tilojen investointitarpeet

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset (1/6)

Aluevaltuusto
14.11.2023 § 82
Hyvaks/2935/00.02.01/2023

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

Kuvaus tavasta lähestyä palveluverkkoa

#	Kuvaus
1	Hyvinvointialueen palveluita suunnataan alueen* arvioituun palvelutarpeeseen ja väestörakenteeseen sekä tutkittuun tietoon ja suosituksiin (esimerkiksi työikäisen, ikääntyneen väestön määrä tai kouluikäisten määrä, syntyvyys, vaikuttavuus, suositus väestömäärästä, olosuhdetekijät) perustuen. Palvelutarpeeseen vastataan ihmislähtöisesti hyödyntäen myös sähköisiä, liikkuvia sekä kotiin vietäviä palveluja. <i>*määritellään sanastossa</i>
2	Hyvinvointialueen asukkaille tarjotaan toimintakyvyn ja tarpeen mukaisia ympärivuorokautisia asumispaikkoja ensisijaisesti hänen kotikunnastaan. Asumispaikkaa valitessa otetaan huomioon asukkaan ja omaisten toive ja esimerkiksi tosiasialliset mahdollisuudet liikkumiseen
3	Sosiaali- ja terveydenhuollon päiväajan perustason vastaanotot ovat vastaanottotoiminnan perusta, ja ne vastaavat alueen asukkaiden hoidon- ja palvelun tarpeeseen ja tukevat vaikuttavaa ja tarkoituksenmukaista hoidon sujumista ja jatkohoitoa. Niitä tuetaan tarpeen mukaisesti järjestetyillä ilta-, sekä kiirevastaanotoilla
4	Vain vähän terveyshyötyä tuottava hoito tunnistetaan ja palveluvalikoimaa uudistetaan sen mukaan (priorisointi) Toisaalta tunnistetaan myös hoito- ja palvelu, joka tuottaa paljon hyötyä ja vahvistetaan sitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset (2/6)

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

Kuvaus tavasta lähestyä palveluverkkoa

#	Kuvaus
5	Digitaalisten palveluiden tulee olla laadukas, kustannustehokas, saavutettava ja houkutteleva (esim. helppokäyttöinen) sekä ensisijainen palvelukanava mahdollisimman monelle.
6	Digitaaliset hoito- ja palvelumahdollisuudet otetaan systemaattisesti käyttöön kaikissa palvelukokonaisuuksissa.
7	Digitaaliset palvelut järjestetään siten, että sujuvoittavat palvelun piiriin pääsemistä, palvelun toteuttamista sekä jatkohoitoa vähentäen kivijalkatoiminnan* tarvetta

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset (3/6)

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

Kuvaus tavasta lähestyä palveluverkkoa

#	Kuvaus
8	Ohjaus, neuvonta sekä palvelu, joka edellyttää kohtaamista on saatavilla myös muiden kuin digitaalisten kanavien kautta.
9	Asukkaiden on löydettävä helposti ja esteettömästi tiedot sähköisesti siitä mistä ja miten palveluita saa, kun niitä tarvitsee. Edistetään asukkaiden mahdollisuuksia hyödyntää digitaalisia palveluita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset (4/6)

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

Kuvaus tavasta lähestyä palveluverkkoa

#	Kuvaus
10	<p>Kotiin tuotettava palvelu on ensisijainen ikääntyneen asukkaan palvelutapa tuen tarpeen alkaessa. Se tuotetaan digipalveluna aina kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista asukkaan näkökulmasta.</p> <p>Ikäihmisten kotiin vietävät, varhaisentuen ja asumispalvelut muodostavat asiakkaiden ja heidän läheistensä kannalta sujuvan kokonaisuuden ml. yhteyden kuntien toimiin (asumisratkaisut, liikunta ym., kansalaisopisto, seurakunnat)</p>
11	<p>Lisätään julkista palvelutuotantoa lastensuojelun pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Turvataan riittävä julkinen palvelutuotanto, joka toimii ja vastaa asukkaiden palvelutarpeeseen kaikissa olosuhteissa myös erityisryhmien asumisen tuen palveluissa.</p>
12	<p>Kevennetään palvelurakennetta esimerkiksi lisäämällä perhehoitoa (ikäntyneiden palvelut, lastensuojelu sekä vammaispalvelut) ja yhteisöllistä asumista.</p>
13	<p>Mahdollistetaan kotona asuminen mahdollisimman monelle hyvinvointialueen yli 75-vuotiaasta asukkaasta</p>
14	<p>Valmistellaan terveydenhuoltolain määrittelemän kiireettömän hoidon hoitopaikan uusi valinta kolmen kuukauden välein sekä valinnan tekeminen digitaalisesti.</p>

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset (5/6)

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

Kuvaus tavasta lähestyä palveluverkkoa

#	Kuvaus
15	Hyvinvointialueella on käytössä vaikuttavat hoito- ja palveluketjut, joissa otetaan huomioon myös kumppaniemme tuottamat kokonaisuudet. Palvelutuotannon rakenteita tulee tarkastella ja hoito- ja palveluketjun optimaalisen toteutumisen ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi sekä integraation ja kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi.
16	Mielenterveys – ja päihdepalvelut toteutetaan koko alueella perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon sekä erikoissairaanhoidon palveluintegraatioon sekä kumppanuuteen (koulut, järjestöt, perheet) perustuvan toimintamallin mukaisesti varhaiseen tukeen panostaen
17	Osastopotilaan kotiutumisen prosessi toteutetaan koko alueella yksilöllisesti, mutta yhtenäisen toimintamallin mukaisesti.
18	Työikäisen väestön työkyvyn tukeminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä muu palvelutarve huomioidaan kokonaisuutena hyvinvointialueen järjestämässä palveluissa sekä laajasti monialaisissa hoito- ja palveluketjuissa siten, että työikäisten pirstaleinen palvelujärjestelmä on jatkossa sujuva ja eheä ja toimii parhaalla mahdollisella tavalla kumppaneiden kanssa
19	Lisätään ympärivuorokautista työtä tekevien yksiköiden ja henkilöstön yhteisen tekemisen mahdollisuuksia valtuustokauden loppuun mennessä (moniviranomaisyhteistyö)
20	Nuorten mielenterveyspalveluissa otetaan käyttöön yhdenmukaiset ikärajat, jotta ikärajoista johtuvia putoamisia ja palvelun jatkuvuuteen liittyviä haasteita vähennetään. Kootaan nuorten ohjauspalveluja yhteen monialaisesti kuntien kanssa (ottaen huomioon esim. työllisyysalueiden perustaminen)
21	Alueellisen osastotoiminnan yksiköiden toiminnasta osa profiloituu tiettyihin toimintoihin (esimerkiksi palliatiivinen- ja saattohoito, kuntoutus)
22	Säännöllistä hoitoa ja palvelua tarvitsevat henkilöt tunnistetaan eri palveluissa ja hoidon jatkuvuus varmistetaan. Pysyvillä hoito- ja palvelusuhteilla lisätään hoidon ja palvelun laatua ja vaikuttavuutta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset (6/6)

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

Kuvaus tavasta lähestyä palveluverkkoa

#	Kuvaus
23	Hyvinvointialueen ikääntyneiden päivätoiminta järjestetään varhaisen tuen palveluna eritasoisena päivätoimintana palvelutarpeen mukaisesti. Varhaisen tuen ikääntyneiden päivätoimintaa laajennetaan hyvinvointialueen eri osiin siten, että palveluverkko on tarpeen mukaisesti kattava. Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden sekä toimintakyvyn edistämiseksi luodaan yhteistyömalli kuntien ja paikallisten muiden toimijoiden kanssa. Toiminta on ennaltaehkäisevää, virikkeellistä, omatoimisuutta ja toimintakykyä tukevaa sekä sosiaalisia suhteita ylläpitävää.
24	Perhekeskustoimintaa (LANUPE) uudistetaan hyvinvointialueetasoisena ratkaisuna yhdessä kunta-, seurakunta- ja järjestöyhteistyössä tavoitteena erityisesti varhainen tuki ja tunnistaminen
25	Uusia palvelu- ja kumppanuusmalleja kehitetään aktiivisesti (myös monituottajusmallit)
26	Arvioidaan nykyinen palvelusetelitoiminta ja uudistetaan toimintaa hyvinvointialueen asukkaiden tarpeiden mukaisesti sekä asukailta saatua palautetta hyödyntäen.
27	Arvioidaan nykyinen ostopalvelutoiminta ja uudistetaan toimintaa hyvinvointialueen asukkaiden tarpeiden mukaisesti sekä asukailta saatua palautetta hyödyntäen.

Sote-järjestämisen linjausten käsitteet

Käsite	Määritelmä
Yhdenvertaisuus	Perustuslain mukaan yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan henkilöön liittyvän syyn, kuten sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai vammaisuuden, perusteella. Yhdenvertaisuus hyvinvointialueella tarkoittaa, että hyvinvointialueen asukkaille on samassa palvelutarpeessa olevalle henkilölle tarjolla asuinpaikasta riippumatta lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Esimerkiksi palvelujen myöntämisen perusteet ovat samat ja palvelutarve arvioidaan yhdenvertaisesti, mutta palvelutarpeen arvioinnin jälkeen itse myönnettävä palvelu voi olla tuotettu hyvin eri tavalla.
Yhdenmukaisuus	Yhdenvertaisia palveluita voidaan tuottaa monella eri tavalla riippuen asukkaan tarpeesta ja esimerkiksi alueen toimijoista tai muista paikallisista ominaispiirteistä. Palvelut voivat siis olla yhdenvertaisia olematta kuitenkaan yhdenmukaisia – paikalliset toimintakäytännöt otetaan huomioon.
Saatavuus	Saatavuuden edellytyksenä on riittävä sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjonta, jotta väestöllä on mahdollisuus hakeutua palveluihin niitä tarvitessaan. Saatavuusindikaattoreilla viitataan usein kapeammin siihen, miten palvelukäytön aloitus etenee. Tällöin seuranta kohdistuu usein hoidon tai palvelujen määräaikojen noudattamiseen.
Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertainen saatavuus	Tila, jossa sosiaali- ja terveyspalveluja on riittävästi tarjolla eri väestöryhmien tarpeisiin nähden.
Saavutettavuus	Palvelujen saavutettavuus on osa saatavuutta. Sen lisäksi, että tarpeenmukaisia palveluja tulee olla tarjolla oikea-aikaisesti, tulee niiden käyttö lähi- tai etäpalveluna olla asiakkaalle tai potilaalle mahdollista. Saavutettavuus tarkoittaa sitä, miten kaukana ja missä ajassa palvelut ovat tarjolla asiakkaille. Saavutettavuus kuvaa myös digitaalisten palvelujen saatavuutta tai liikkuvien palvelujen käyttöä.
Vähähöytyinen hoito*	Näyttöön perustuvan terveydenhuollon tavoitteena on, että potilaan hoidossa sovelletaan parasta olemassa olevaa tutkimustietoa. Käytössä on kuitenkin hoitokäytäntöjä, jotka perustuvat hyvin heikkoon tai olemattomaan näyttöön. Vähähöytyisellä hoidolla tarkoitetaan hoitokäytäntöjä, jotka tuottavat vähän tai ei lainkaan hyötyä potilaalle, ovat potilaalle haitallisia, johtavat turhiin kustannuksiin potilaalle tai tuhlaavat rajallisia terveydenhuollon resursseja.
Jatkuvuus	Palvelujen jatkuvuus ymmärretään usein asiakkaan ja sote-ammattilaisen välisen hoito- tai asiakassuhteen jatkuvuutena. Lisäksi se voi tarkoittaa sujuvaa tiedonkulkua asiakkaan palveluprosessin osallistuvien eri ammattilaisten ja tietojärjestelmien välillä sekä asiakkaan palveluprosessin suunnittelun tai toteutumisen jatkuvuutta. Palvelujen jatkuvuus edellyttää myös niiden saatavuutta.
Alue	Alueella viitataan Keski-Suomen hyvinvointialueeseen, mutta toisaalta myös alueen sisällä oleviin pienempiin osiin, jossa havaitaan eroavaisuuksia palvelutarpeen tai väestörakenteen suhteen (pohjoinen Keski-Suomi, eteläinen Keski-Suomi tai jopa asuinalueiden välisiä eroja).
Kivijalka	Kivijalka palvelulla viitataan fyysiseen, kiinteään toimipisteeseen.

Vaikutusten ennakkoarviointi osana palveluverkkotyötä

Jarna Virtanen

Tavoite

Vaikutusten ennakoarvioinnin tavoitteena on:

- **Tuottaa päättäjille tietoa** palveluverkkovaihtoehtojen vaikutuksista, niiden merkittävyydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämisen mahdollisuuksista;

- **Parantaa päätöksenteon laatua** ja auttaa parhaan ratkaisun valinnassa. Edistää strategian mukaisia päätöksiä ja

- **Lisätä valmistelun ja päätöksenteon avoimuutta** ja siten myös luottamusta päätöksentekoon.

Prosessi: Kaksivaiheinen ennakkovaikutusten arviointi

Ensimmäinen vaihe *palveluverkkovaihtoehtojen evaus, 1.1.-23.3.*

- Palveluverkkojen vaihtoehtojen vaikutusten arviointi lausuntojen ja päätöksenteon tueksi
- Sidosryhmien, henkilöstön ja asukkaiden osallistaminen arviointiin

Toinen vaihe *23.3.-7.5. esitetyn palveluverkkokokonaisuuden evaus*

- Lausuntomateriaalin pohjalta esitetyn palveluverkkokokonaisuuden vaikutusten laajempi arviointi päätöksenteon tueksi (osaksi päätösesitystä)

Toteutus: Arviointiryhmä ja sidosryhmien osallistaminen

- Arviointia toteutetaan sisäisesti arviointiryhmän työnä sekä sidosryhmiä osallistamalla
- Arviointiryhmään kuuluu toimialajohtaja, vastuualuejohtajat, HR, talouspalvelut, tilapalvelut, strategiajohtaja ja viestintä
- Avainsidosryhmät, henkilöstö ja asukkaat osallistetaan arviointiprosessiin
- Ohjatuissa evauksissa sidosryhmälle annetaan arviointikysymykset ja arvioitavat näkökulmat ja pyydetään heitä arvioimaan vaihtoehdon vaikutuksia strategian ja järjestämisen linjausten näkökulmista. Alustalla mahdollista kommentoida myös muiden arvioita
- Aluevaltuuston ohjattu evaus 12.3. seminaarissa

Arviointikehikko ja arvioitavat näkökulmat

	NYKYTILANNE	VAIHTOEHTO 1	VAIHTOEHTO 2
1. Ihmiset (saavutettavuus, saatavuus, laatu, toimintavarmuus, kokemus hyvinvoinnista) 	✓ myönteiset huomiot ✗ kielteiset huomiot • neutraalit huomiot	Kokonaisarvio: ✓ myönteiset huomiot ✗ kielteiset huomiot • neutraalit huomiot	Kokonaisarvio: ✓ myönteiset huomiot ✗ kielteiset huomiot • neutraalit huomiot
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat 			
3. Talousvaikutukset 			
4. Henkilöstö 			
5. Ympäristö 			
6. Seutuvaikutukset - maaseutu 			
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut 			

Palveluverkkoja arvioidaan seitsemästä eri näkökulmasta. Vaikutuksen merkitys arvioidaan viisiportaisella asteikolla: 2 (merkittävä myönteinen vaikutus), 1 (myönteinen), 0 (ei vaikutusta), -1 (kielteinen), -2 (merkittävä kielteinen). Kokonaisarvion lisäksi kirjataan arvioon johtaneet myönteiset, neutraalit ja kielteiset huomiot.

Osallisuus palveluverkkotyössä

Tero Manninen

Kaksivaiheinen osallistaminen

Näkemykset palveluverkosta 8.1.-28.1

Polis-alusta ja webropol

henkilöstö

kaikki keskisuomalaiset

asukaspaneeli

Keskustelut

Kuntajohdon keskustelut

henkilöstö- ja esihenkilötilaisuudet

Tuottaa
näkemystä
valmisteluun

Keskustelu ja kuuleminen 22.2-23.3.

Keskustelut/työpajat/käsittelyt

henkilöstö (tiimitehtävät, työpajat, asukaspaneeli (3 tilaisuutta), kaikki keskisuomalaiset (6 tilaisuutta), kuntajohdon työpaja, vanhus- ja vammaisneuvosto, nuva ja nuoret, palveluntuottajat ml. apteekit, järjestöt ja seurakunnat, taksit ja julkinen liikenne, Keski-Suomen liitto + erityisryhmät (mm. romanit, maahanmuuttajat, asiakaskokemuksen kehittäjäryhmä)

Hyvaks toimitelmät

Lausunnot ja kannanotot

Padlet, lausuntopalvelu,
otakantaa.fi ja lomake sote-aseilla

Tuottaa
näkemystä
päätöksente-
koon

Vaikutusten ennakoarviointi

Osallistaminen lausuntoaikana

Henkilöstö

Mitä	Milloin	Tapa
Henkilöstön tiimitehtävät	23.2.-23.3	<u>Padlet</u> -alusta
Henkilöstön työpajat	7.3-19.3 klo13-16	Kirjaaminen, kuvat (videot)
	7.3. Viitasaari, 8.3. Karstula 11.3. Jyväskylä, Nova 12.3. Joutsa 13.3. Laukaa 14.3. Multia 19.3. Hankasalmi, 20.3. Äänekoski	

Asukkaat

Mitä	Milloin	Tapa
Asukaspaneeli	4.3., 6.3., 9.3.	Työpaja
Asukastilaisuudet	Toivakka 22.2. Saarijärvi 29.2. Konnevesi 4.3. Jämsä 7.3 Keuruu 11.3. Jyväskylä 19.3. Pihtipudas 21.3.	Lomake, otakantaa.fi
Asukaskeskustelu <u>otakantaa.fi:ssä</u>	22.2-23.3.	Keskustelu alustalla
Erityisryhmät	Riippuen ryhmästä ajanjaksolla 22.2.-23.3.	<u>Padlet</u> (muut riippuen ryhmästä)
Materiaali sote-aseilla	26.2.-15.3.	Lomake

Sidosryhmät ja vaikuttamistoimielimet

Mitä	Milloin	Tapa
Kuntajohdon työpaja	22.2. klo 12-16	<u>Padlet</u> avusteinen työpaja
Lausunnot lausuntopalvelussa {kunnat, järjestöt, yritykset, seurakunnat ja muut sidosryhmät sekä keski-suomalaiset}	22.2.-23.3	lausunto
Vaikuttamistoimielimet {nuva, vanhüs, vammaisi, järjestöt + seurakunnat, palveluntuottajat}	22.2-21.3.	<u>Padlet</u> , mahd. työpajat
Järjestöfoorumi	13.3.	Muistiinpanot
Yrittäjäfoorumi	6.3.	Muistiinpanot

Lausuntojen kysymyksenasettelu

- HUOM! Kysytään niin nykytilasta kuin vaihtoehtoista
- 1. **ihmiset/keskisuomalaiset/asukkaat/asiakkaat/potilaat/läheiset:** Onko jokin tietty väestöryhmä, johon vaihtoehdon vaikutukset erityisesti kohdistuvat? Arvioinnissa voit miettiä erityisesti palveluiden yhdenvertaisuutta, saatavuutta, saavutettavuutta; hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista, sekä ihmisten kokemusta hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta. Miten vaihtoehto vaikuttaa asiakkaiden ja potilaiden läheisiin?
- 2. **Hyvinvointialueen elinvoima:** Miten vaihtoehto vaikuttaa hyvinvointialueen elinvoimaan? Onko joitain tiettyjä alueita/kuntia, joihin vaikutukset erityisesti kohdistuvat? Miten vaihtoehto vaikuttaa yritystoiminnan edellytyksiin; elinkeinorakenteen monipuolistumiseen; yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin; yritysten työvoiman saantiin. Miten vaihtoehto vaikuttaa Keski-Suomen vetovoimatekijöihin?
- 3. **Talous:** Miten arviot vaihtoehdon vaikuttavan hyvinvointialueen kustannuksiin ja resurssien riittävyyteen? Siirtyykö vaihtoehdon myötä kustannuksia muualle hyvinvointialueen palveluihin, kunnille tai asiakkaille? Mitkä ovat vaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä? Miten vaihtoehto vaikuttaa Keski-Suomen hyvinvointialueen talouteen?
- 4. **Henkilöstö:** Miten vaihtoehto vaikuttaa Keski-Suomen hyvinvointialueen henkilöstöön? Arvioinnissa voit miettiä esimerkiksi vaikutuksia henkilöstön riittävyyteen, rekrytointiin, työviihtyvyyteen ja -hyvinvointiin?
- 5. **Ympäristö:** Millaisia ympäristövaikutuksia vaihtoehdolla on? Arvioinnissa voit miettiä esimerkiksi liikenteestä ja rakennuksista aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja kestävästä kehityksestä.
- 6. **Seutuvaikutukset:** Millaisia vaikutuksia vaihtoehdolla on Keski-Suomen kaupunkiseutualueisiin ja maaseutualueisiin? Voit arvioinnissa miettiä muun muassa vaikutuksia kaupunki- ja maaseutualueiden väestöön, alueella asumiseen, palveluihin ja liikkumiseen?
- 7. **Muut huomiot:** Mitä muita huomioita sinulla on vaihtoehtoista?

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille